

УДК 378: 37.011.3
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2024.35.07>

Наталія МЕДИНСЬКА, д-р філол. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-1539-081X
e-mail: medynsky.natalia@gmail.com
Приватний вищий навчальний заклад
"Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука", Рівне, Україна

Світлана ГРИЦЕНКО, д-р філол. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0002-2587-7525
e-mail: ap730518@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ЛІНГВІСТИЧНОГО ЦИКЛУ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ (РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ МАГІСТЕРСЬКИЙ)

Вступ. Нині українська мова відіграє особливу роль у становленні майбутніх учителів як особистості, так і педагога-професіонала. Тому актуальним залишається обґрунтування функціонування в лінгводидактичному дискурсі й розкриття особливостей змісту та структури поняття "професіоналізація викладання дисциплін лінгвістичного циклу", окреслення умов упровадження означеного поняття в освітній простір закладів на другому рівні вищої освіти в Україні. Мета наукової розвідки полягає у проведенні дослідження сутності та змісту поняття "професіоналізація" й обґрунтуванні функціонування терміна "професіоналізація викладання дисциплін лінгвістичного циклу" як необхідного чинника формування фахової компетентності студентів-випускників у процесі реалізації професійно спрямованого підходу до навчання.

Методи. Використано аналіз наукових джерел із досліджуваної проблеми, синтез, моделювання навчально-виховних ситуацій, узагальнення.

Результати. У дослідженні визначено сутність поняття "професіоналізація особистості майбутнього педагога", характеризувано його змістові і структурні особливості, взаємозв'язок із дотичними поняттями та термінами. Виокремлено психолого-педагогічні умови, за яких професіоналізація викладання дисциплін лінгвістичного циклу буде успішною, серед них основними є взаємопов'язана реалізація підходів до навчання; розвиток стійкої мотивації до вивчення мовознавчих дисциплін; створення професійно орієнтованого освітнього середовища на факультеті й у групі; інтеграція проєктної, дослідницької, комунікативної діяльності у процесі навчання тощо.

Висновки. Професіоналізація особистості майбутнього педагога є одним із напрямків реформування вищої школи в Україні, а професіоналізація викладання окремих предметів, зокрема й лінгвістичного циклу, є невід'ємним складником цього процесу, результатом якого має стати формування фахової компетентності магістрів – випускників педагогічних спеціальностей.

Ключові слова: професіоналізація, професіоналізація викладання дисциплін лінгвістичного циклу, психолого-педагогічні умови, професійно орієнтований підхід до навчання.

Вступ

Кардинальні зміни у вітчизняній освіті, викликані глобалізаційними та інтеграційними процесами, зумовили запровадження в Україні особистісно орієнтованої, компетентісної, ціннісно-діяльнісної професійної освіти, унаслідок якої формується особистість майбутнього вчителя, здатного до застосування інноваційних технологій у різних життєвих і педагогічних ситуаціях, орієнтованого на постійний професійний розвиток, самовдосконалення й самореалізацію. А це потребує комплексної роботи в різних напрямках: від оновлення навчальних планів, програм, новітнього технологічного забезпечення до зростання в навчанні питомої ваги самостійної роботи, залучення студентів до розв'язання окремих лінгводидактичних завдань у процесі навчальних занять. Українська мова відіграє важливу роль у становленні майбутніх учителів як особистості, так і педагога-професіонала. Учені розглядають її як національно-культурний феномен, що впливає на формування української мовної картини світу, оволодіння концептуальними лінгвокультурами, формування національно свідомої мовної особистості (Мацько, & Семенов, 2009, с. 49). Ураховуючи важливість української мови й інших дисциплін лінгвістичного циклу як навчальних предметів для розвитку особистості майбутнього вчителя-словесника та їхній вплив на підростаюче покоління, необхідно досліджувати шляхи інтенсифікації вивчення лінгвістичних дисциплін за рахунок посилення професійної спрямованості освітнього процесу, тобто його професіоналізації.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел відбувся в декількох аспектах: спочатку з'ясування сутності поняття "професіоналізація", його структури й змістового наповнення, зв'язок із суміжними термінами у психолого-педагогічній, філософській і соціологічній літературі, а потім конкретизація означеного поняття в лінгводидактиці з метою обґрунтування можливості уживання терміна "професіоналізація викладання лінгвістичних дисциплін" у методиці викладання української мови. У процесі роботи з науковими джерелами було з'ясовано, що в педагогічному дискурсі функціонують різні терміни на позначення схожих понять "професійне становлення" або "професійний розвиток" (С. Бережна, Л. Божович, Т. Кисельова, М. Козирев, Ю. Козловська, О. Кокун, Н. Кузьміна, С. Лябик, В. Піддячий, Л. Хомич та ін.) і "професіоналізація" (А. Бандурко, С. Бочарова, О. Гузенко, О. Землянська, А. Карпова, Н. Кузьміна, В. Лапшина, А. Маркова, Н. Марченко, А. Мединська, Л. Мітіна, Б. Фурманець, В. Харламенко), "професіогенез" (Т. Гура, Є. Зеєр, Є. Клімова, З. Ковальчук, Т. Траверсе та ін.), які часто автори наукових розвідок використовують як синонімічні, хоча, на наш погляд, ці поняття є близькими, але не тотожними.

Окремі аспекти вдосконалення фахової підготовки магістрів у процесі викладання мовознавчих дисциплін досліджували З. Бакум, Н. Волкова, К. Глуховцева, Н. Голуб, О. Горошкіна, О. та С. Карамани, О. Копусь, І. Кухарчук, О. Куцевол, О.К учерук, О. Любашенко, Л. Мацько, А. Нікітіна, В. Олексенко, Н. Остапенко,

М. Пентиліук, О. Семенов, О. Сидоренко, В. Чуба й ін. Так, Н. Голуб досліджувала професійне мовлення студентів-філологів, формування риторичних умінь, О. Горошкіна, О. Кучерук і С. Омельчук розробляли шляхи впровадження нових підходів до вивчення лінгвістичних дисциплін, організацію самостійної роботи студентів-магістрів із мовознавства; О. Копусь, Н. Остапенко вивчали зміст і організацію формування фахової лінгводидактичної компетентності магістрів-філологів; М. Пентиліук, О. Семенов, Т. Симоненко працювали над удосконаленням професійної підготовки майбутніх учителів-словесників тощо. Проте натепер залишається актуальним обґрунтування функціонування в лінгводидактичному дискурсі й розкриття особливостей змісту і структури поняття "професіоналізація викладання дисциплін лінгвістичного циклу", окреслення умов упровадження означеного поняття в освітній простір закладів на другому рівні вищої освіти в Україні.

Мета статті полягає у проведенні дослідження сутності та змісту поняття "професіоналізація" й обґрунтуванні функціонування терміна "професіоналізація викладання дисциплін лінгвістичного циклу" як необхідного чинника формування фахової компетентності студентів-випускників у процесі реалізації професійно спрямованого підходу до навчання.

Методи

Використано аналіз наукових джерел із досліджуваної проблеми, синтез, моделювання навчально-виховних ситуацій, узагальнення.

Результати

Навчання студентів-магістрів відбувається за освітньо-професійною або освітньо-науковою програмами, які відрізняються професійним спрямуванням, що має знайти відображення в методиці навчання всіх фахових дисциплін, зокрема й лінгвістичного циклу. Так, на нашу думку, майбутні вчителі-словесники мають опанувати мовознавчі дисципліни має допомогти розв'язання спеціально змодельованих ситуативних педагогічних завдань, що формують уміння застосовувати набуті знання в майбутніх професійних умовах, натомість магістри-науковці більше уваги на семінарських і практичних заняттях мають приділяти проєктній діяльності, проводити різні види навчальних досліджень. Тобто вивчення мовознавчих дисциплін має відбуватися за професійно спрямованим підходом, який українські лінгводидакти О. Горошкіна, С. Караман, Л. Мацько, О. Семенов та ін. пропонують реалізовувати ще в класах профільного навчання, а потім і у закладах вищої освіти відповідного спрямування (Горошкіна та ін., 2015; Мацько, & Семенов, 2009, с. 47). Сутність означеного підходу полягає в урахуванні експліцитної та імпліцитної професіоналізації курсу, що забезпечується формуванням стійкої мотивації до вивчення предметів лінгвістичного циклу, відповідною орієнтацією ситуативно-педагогічних завдань, добром дидактичного матеріалу, збагаченням словника педагогічно значущою термінологічною лексикою (Горошкіна та ін., 2015).

Лінгводидакти вважають, що "магістр повинен мати не лише ґрунтовні знання, сформовані вміння й навички, а, щонайголовніше, застосовувати їх у професійній діяльності, а також реагувати на зміни в освіті, науці, технологіях" (Горошкіна та ін., с. 8). Тому професіоналізація викладання мовознавчих дисциплін є одним із складників підготовки майбутніх учителів української мови та літератури.

Термін "професіоналізація" широко вживається в багатьох науках: педагогіці, психології, соціології, філософії, акмеології, методиках та ін. Так, у психології

"професіоналізацію" витлумачують як становлення професійної самосвідомості, розвиток внутрішніх особистісних структур, що забезпечують ефективне виконання професійних обов'язків (Л. Божович, Л. Захарова, О. Кукун, Т. Кудрявцева, В. Рибалко й ін.). У педагогіці цю лексему розглядають як професійне навчання спеціаліста, професійна підготовка суб'єктів до майбутньої професійної діяльності (О. Гузенко, В. Кушнір, В. Лапшина, В. Піддячий, О. Романовська, В. Харламенко, Б. Фурманець та ін.). У Законі України "Про вищу освіту" (2018) професіоналізація тлумачиться як процес становлення професіонала. У Великому тлумачному словнику означене поняття потрактовують як оволодіння якою-небудь професією як своїм постійним заняттям; перехід у ряди професіоналів (Бусел, 2005, с. 995).

У працях соціологів професіоналізацію розглядають як спосіб отримання соціального статусу через професію; одна із форм самореалізації людини в ході професійної діяльності (Лапшина, 2005, с. 54). Як бачимо, усі наведені визначення не суперечать один одному, а відображають різні аспекти міждисциплінарної наукової категорії і підкреслюють інтегративний характер аналізованого поняття, у складі якого наявні суб'єктивні й об'єктивні елементи. До об'єктивних учені зараховують знання, вміння, навички, набутий досвід (об'єкт дослідження педагогіки й методик), а до суб'єктивних – усталена мотивація, здібності, професійно важливі індивідуально-діяльнісні якості й характеристики (об'єкт дослідження психології, соціології, філософії).

Крім структурних особливостей, професіоналізація в педагогіці й методиках вивчення окремих предметів позначена певною етапністю, тобто існує первинна та вторинна професіоналізація. Первинну професіоналізацію характеризують як процес становлення фахівця, що передбачає отримання професіональних знань, умінь, навичок, досвіду, необхідних для успішного початку професійної діяльності, тобто набуття спеціальності. В. Піддячий визначає професіоналізацію як становлення педагога і його розвиток до рівня ефективного результативного та відповідального виконання складної діяльності в різноманітних умовах (Піддячий, 2020, с. 103).

Отже, розгляд сутності категорії "професіоналізація", дефінітивний аналіз поняття в науковому дискурсі України дає змогу стверджувати, що це освітній процес, який передбачає професійне навчання, професійне самовизначення та зростання, розвиток інтелектуального потенціалу щодо відповідної сфери професійної діяльності (Харламенко, & Гузенко, 2021). Навчання в магістратурі є завершальним етапом первинної професіоналізації, на якому мають формуватися практичні настанови на майбутню сферу діяльності, зокрема й вчителя-словесника, що має знайти відображення в доборі підходів, технологій, методів і прийомів навчання.

Варто зазначити, що термін "професіоналізація" функціонує в педагогічному просторі багатьох західних країн (Німеччина, Велика Британія, Франція та ін.) із 80-х рр. ХХ ст. Зарубіжні вчені здебільшого розмежовують поняття "фахова підготовка" і "власне професія" (професіоналізація) (Бурдонкль, 1994). Важливими для нашого дослідження вважаємо погляди французьких лінгводидактів, які, за твердженням А. Мединської, виокремлюють у професіоналізації наукові знання зі спеціальності та методичні ноу-хау, необхідні для передачі цих знань, іншими словами дидактику дисципліни й умови дидактичного транспортування наукового вчення (Мединська, 2019). Тобто, у вищих педагогічних закладах Франції було обрано напрям професіоналізації для

вдосконалення та раціоналізації знань і вмінь, що використовуються у здійсненні професійного викладання фахових дисциплін. Отже, термін "професіоналізація викладання дисциплін лінгвістичного циклу" є логічним і обґрунтованим з огляду на новітні досягнення психолого-педагогічних і методичних наук. Упровадження професіоналізації у викладання фахових предметів дозволить, на нашу думку, подолати наявні суперечності та певну автономію між педагогічними, лінгвістичними, літературознавчими дисциплінами й підвищити загальний рівень професійної підготовки магістрів-учителів української мови та літератури.

Професіоналізацію викладання дисциплін лінгвістичного циклу в магістратурі витлумачуємо як необхідний складник загальної професіоналізації особистості майбутнього педагога, освітній процес, за якого знання з мовознавчих предметів трансформуються в здатність доносити їх до учнів на високому рівні, що відбувається за умов використання новітніх технологій, методів, прийомів навчання, підвищення питомої ваги й ролі самостійної роботи, мотивації не лише до вивчення предметів, а й до саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації у своїй професії.

На основі аналізу літератури, вивчення досвіду професіоналізації у вищій школі України та країн Заходу, власного досвіду викладання мовознавчих дисциплін у студентів-магістрів було визначено багато психолого-педагогічних і методичних умов, за яких упровадження професіоналізації буде успішним, що вплине на підвищення фахового рівня випускників й забезпечить їхню конкурентоспроможність на ринку праці вчителів-філологів. Найбільш пріоритетними вважаємо:

- взаємопов'язана реалізація підходів до навчання (особистісно орієнтований, компетентнісний, діяльнісний, професійно спрямований), яка виявляється у формуванні фахової компетентності майбутнього вчителя як мети й результату освітнього процесу; розвитку особистості педагога, його готовності до самовдосконалення, самореалізації, здійснення педагогічної діяльності впродовж життя;

- розвиток стійкої мотивації до вивчення мовознавчих дисциплін і професії вчителя-словесника (психолого-педагогічний процес залучення студентів-магістрів до навчально-пізнавальної, дослідницької, педагогічної діяльності);

- створення професійно орієнтованого освітнього середовища на факультеті й у групі як ефективного засобу організації освітньої діяльності особистості, можливості реалізації діяльнісних установок суб'єктів освітньої діяльності в цілому, тобто становлення особистості як суб'єкта саморозвитку та самоздійснення;

- інтеграція навчальної, проектної, дослідницької, комунікативної діяльності у процесі навчання мовознавчих дисциплін;

- текстоцентризм як провідний принцип вивчення мовознавчих дисциплін, що впливає на добір дидактичного матеріалу: від аналізу готових текстів до створення власного творчого продукту в усній чи писемній формах;

- поєднання лінгвістичного, комунікативного, психолого-педагогічного й методичного аспектів аналізу мовного матеріалу;

- застосування на лекційних, практичних і семінарських заняттях проблемно-ситуативних завдань, рольових ігор, системи новітніх освітніх технологій, форм і методів навчання, оскільки професіоналізація передбачає застосування спеціально розробленою програмою соціально-професійних ролей, підготовка до виконання

важливих соціально-професійних функцій (Козирев, & Козловська, 2013, с. 306–307);

- посилення ролі самостійної роботи як основи подальшого саморозвитку, самоосвіти та самопроекування особистості магістра-філолога, майбутнього вчителя української мови й літератури.

Покажемо на конкретному прикладі викладання однієї з мовознавчих дисциплін, а саме "Актуальні проблеми синтаксису сучасної української мови", яка належить до обов'язкового компоненту освітньої програми, як відбувається реалізація зазначених вище умов. Насамперед почнемо з поєднання лінгвістичного, комунікативного, психолого-педагогічного й методичного аспектів роботи з текстом на практичних заняттях, що дозволить задіяти означені в умовах підходи, принципи, методи й технології навчання, організацію самостійної роботи тощо. Дібраний нами текст може спочатку використовуватися для узагальнення й систематизації знань про просте ускладнене речення, оскільки містить різні типи ускладнювальних елементів, а потім – у процесі формування вмінь синтаксичного аналізу елементарних складнопідрядних речень.

Завдання: уважно прочитайте текст і виконайте завдання до нього. (Текст може бути виведено на екран для колективної роботи або роздруковано на кожного студента для індивідуальної форми виконання завдань).

Людство, як ви знаєте, має певні спільні моральні цінності, що допомагають йому розвиватися, жити в мирі і злагоді. Відповідні до них моральні правила й норми були зібрані в священних книгах усіх вірян світу – Біблії, Торі, Корані. У цих книгах записані такі загальноовізані й незаперечні моральні вимоги до людської поведінки: не вбивай, не кради, не заздрь, шануй батьків своїх, не кажи неправди тощо. Кожна насправді добра людина здатна свідомо здійснити вибір між добром і злом і дотримується їх незалежно від своєї приналежності. Такі визнані всіма народами моральні цінності вважаються загальнолюдськими.

Водночас у кожного народу є певний набір таких духовних цінностей, які визначають неповторність його "обличчя". Вони сформувалися впродовж довгої історії нашого народу і втілюють те, що було найважливішим для його розвитку. До найважливіших моральних цінностей українського народу належать рідна земля, мова, волелюбність, працездатність, гостинність, доброзичливість, допомога тим, хто цього потребує, некорисливість. Українці від найдавніших часів займалися землеробством. Саме це спричинило велику повагу до землі-годувальниці, землі, отриманої від батьків.

У нашого народу були поширені переконання про те, що роботи добрі справи, допомагати іншим потрібно не за винагороду, а за покликом душі. Тому людина, яка надавала перевагу власній вигоді, а не спільним інтересам, завжди засуджувалася (З журналу).

1. Лінгвістичний аспект аналізу тексту передбачає розгляд програмових мовознавчих понять, формування вмінь знаходження, класифікації, узагальнення вивчених мовних явищ, роботи з визначеннями тощо.

1) Знайдіть у тексті прості ускладнені речення, визначте, якими саме елементами вони ускладнені, яку роль відіграють ці елементи у змістовому наповненні речення (у всіх частинах тексту наявні однорідні члени речення, відокремлені члени речення, вставне речення тощо).

2) Випишіть із тексту елементарні складнопідрядні речення з підрядними означальними, складіть схеми до них, зверніть увагу на засоби зв'язку між частинами речення, проведіть повний синтаксичний аналіз одного з них (на вибір); проведіть наукову дискусію щодо типу й особливостей кожного з виписаних речень.

3) Зверніть увагу на структуру тексту, визначте мікротеми, випишіть ключові слова чи словосполучення

(загальнолюдські цінності, специфічні цінності нашого народу, предмет засудження українців).

4) На основі змісту тексту дайте визначення загальнолюдським цінностям (формується вміння створювати дефініції).

II. Комунікативний аспект роботи з текстом має на меті з'ясування елементів ситуації спілкування і побудову власного висловлювання на основі поданого тексту відповідно до комунікативних умов спілкування.

1) Визначте адресата мовлення й комунікативну мету тексту (до кого і з якою метою звертається автор, що саме хоче донести до читача);

2) У якій ситуації використання інформації з цього тексту буде доречним?

3) Уявіть ситуацію, що до вас звернулася ваша менша сестричка (братик), яка навчається в середній школі, у їхньому класі відбувся захід, на якому говорилося про те, що Україна захищає європейські (цивілізаційні) цінності у війні з Росією. Вона попросила розтлумачити їй сутність цього поняття. Використовуючи інформацію з тексту, поясніть родичці сутність цього поняття.

Ситуація спілкування:

Адресат мовлення – ваша молодша сестра.

Адресант – ви самі, студент – магістр.

Мета спілкування – пояснити сутність поняття "загальнолюдські цінності" так, щоб школярка зрозуміла.

Обсяг – 2–3 речення.

Форма – усний монолог.

III. Психолого-педагогічний і методичний аспекти роботи з текстом передбачають формування вмінь використовувати набуті знання з української мови й педагогіки у своїй професійній діяльності відповідно до обставин і реалізується здебільшого розв'язанням рольових ситуативних педагогічних завдань (ролі вчителя, дослідника, редактора, укладача словників, збірок тощо).

1) Уявіть, що ви вчитель. Проведіть методичний аналіз запропонованого тексту, визначте, коли та з якою метою його можна використати на уроках української мови. Чи відповідає текст віковим особливостям дітей, потребує скорочення або спрощення синтаксичної структури речень. Підготуйте повідомлення про результати аналізу у вигляді висловлювання на 2–3 хвилини. Висловіть свої пропозиції щодо використання тексту.

2) Ви – дослідник. Проведіть дослідження засобів зв'язку частин складнопідрядних речень тексту й доведіть, що всі речення за шкільною програмою є складнопідрядними з підрядними означальними. Чи відрізняються вони за типом підрядної частини в академічному синтаксисі (за програмою закладів вищої освіти)? Як пояснити такі розбіжності учням?

IV. Самостійна робота на основі тексту:

1) Укласти тематичний міні-тлумачний словник "Загальнолюдські цінності" від 20 до 30 словникових статей для подальшого використання у своїй педагогічній діяльності. Для цього ознайомитися з матеріалами тлумачних, етичних, філософських і психологічних словників (Перевірку результатів самостійної роботи можна провести у формі конкурсу на кращий словник або презентації укладених матеріалів).

2) Творча робота з граматичним завданням. Скласти п'ять простих ускладнених речень за описом так, щоб вийшов зв'язний текст про роль цінностей у житті людини: 1) просте речення, ускладнене звертанням; 2) просте речення ускладнене декількома рядами однорічних членів; 3) просте речення, ускладнене вставним словом, словосполученням або реченням, яке стоїть у середині речення; 4) просте речення, ускладнене відокремленим

членом речення, вираженим дієприкметниковим чи дієприслівниковим зворотами; 5) просте речення, ускладнене вставним словом, що вказує на логіку думок.

V. Проектна діяльність студентів відбувається впродовж усього навчання в магістратурі. Це насамперед довготривалі наскрізні проекти, які охоплюють усі лінгвістичні дисципліни. Наприклад, проект "Моя педагогічна скарбничка" реалізується у процесі вивчення дисциплін "Історія українського мовознавства", "Сучасні досягнення мовознавчої науки", "Актуальні проблеми синтаксису", "Актуальні проблеми сучасної лінгвістики", "Українська мова і література в наукових концепціях та шкільній освіті", "Методологія і методи сучасних лінгвістичних досліджень" і передбачає добір дидактичного матеріалу: окремі речення із цікавим змістом і структурою для подальшого використання на практиці; тексти про видатних українських мовознавців, чие життя й наукові зв'язки можуть мотивувати підростаюче покоління для професійного зростання; кросворди, ребуси, анаграми на певні мовні теми, які студенти укладають самостійно, відточуючи здатність правильно формулювати питання або давати точні визначення явищам; лінгвістичні казки тощо. Пройолюструємо це на прикладі роботи з аналізованим текстом. 1) міні-проект, короткотривалий, індивідуальний: скласти лінгвістичну казку "Подорож країною Складнопідрядних речень"; 2) короткотривалий колективний проект із укладання збірки лінгвістичних казок (на основі індивідуального).

Отже, комплексна багатобачна робота з текстом у процесі вивчення актуальних питань синтаксису дозволяє не лише підвищити рівень знань і вмінь із сучасної української мови, а й формувати здатність майбутніх учителів-філологів ефективно використовувати ці знання у професійній діяльності.

Дискусія і висновки

Професіоналізація особистості майбутнього педагога є одним із напрямків реформування вищої школи в Україні, а професіоналізація викладання окремих предметів, зокрема й лінгвістичного циклу, є невід'ємним складником цього процесу, результатом якого має стати формування фахової компетентності магістрів – випускників педагогічних спеціальностей. Упровадження професіоналізації у викладання фахових предметів забезпечить подолання існуючих суперечностей і неузгодженість у підходах між педагогічними та лінгвістичними дисциплінами й підвищить загальний рівень професійної підготовки магістрів.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в подальших теоретико-практичних дослідженнях особливостей професіоналізації викладання дисциплін лінгвістичного циклу, створенні методичного супроводу вивчення окремих дисциплін, комплексу ситуативних педагогічних завдань для майбутніх учителів-словесників.

Внесок авторів: Наталія Мединська – концептуалізація; методологія, написання – оригінальна чернетка, написання – перегляд і редагування; Світлана Гриценко – концептуалізація; методологія, написання – перегляд і редагування, аналіз джерел, підготовка огляду літератури.

Список використаних джерел

- Бусел, В. (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. ВТФ "Перун".
- Горошкіна, О. М., Караман, С. О., Бакум, З. П., Караман, О. В., & Копусь, О. А. (2015). *Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі*. "АКМЕ ГРУП". <https://doi.org/10.31812/0564/399>
- Козирев, М., & Козловська, Ю. (2013). Професійне становлення фахівця в умовах вищого навчального закладу. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*, 1, 305–313. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1245/1/1-2013kmpvnmz.pdf>

Лапшина, В. Л. (2005). Професіоналізація: сутність та структура поняття. *Український соціум*, 2/3, 54–59. https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2005/04/54-58_no-2-3_vol-7_2005_UKR.pdf

Мацько, Л., & Семенов, О. (2009). *Українська мова в освітньому просторі*. Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова.

Мединська, А. (2019). Професіоналізація майбутніх учителів в університетах Франції. *Perspectives et mise en oeuvre de l'innovation dans le domaine scientifique: collection de papiers scientifiques "ΛΟΓΟΣ" avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale*, Vol. 2, 20 septembre. Genève, Suisse: Plateforme scientifique européenne. <https://doi.org/10.36074/20.09.2019.v2.02>

Пентиліук, М. (2015). *Словник-довідник з української лінгводидактики*. Ленвіт. <http://hdl.handle.net/123456789/304>

Піддячий, В. (2021). Сутність і зміст професіоналізації педагогів у контексті освіти впродовж життя. *Вісник післядипломної освіти. Педагогічні науки*, 13 (42), 185–195.

Семенов, О. (2005). *Професійна підготовка майбутніх учителів української мови та літератури*. ВПВ "Мрія – 1". <http://surl.li/eifqv>

Харламенко, В., & Гузенко, О. (2021). Теоретико-методологічний аналіз сучасних тенденцій професіоналізації майбутніх педагогів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2 (106), 377–387. https://www.repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/11550/1/Kharlamenko_Huzenko.pdf

References

Busel, V. (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy*. VTF "Perun" [in Ukrainian].

Horoshkina, O., Karaman, S., Bakum, Z., Karaman, O., & Kopus, O. (2015). *Praktykum z metodyky navchannia movoznavchlykh dystsyplin u vyshchii shkoli*. KDPU [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31812/0564/399>

Kharlamenko, V., & Huzenko, O. (2021). Teoretyko-metodolohichni analiz suchasnykh tendentsii profesionalizatsii maibutnykh pedahohiv. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 2(106), 377–387 [in Ukrainian]. https://www.repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/11550/1/Kharlamenko_Huzenko.pdf

Kozyriev, M., & Kozlovskaya, Yu. (2013). Profesiine stanovlennia fakhivtsia v umovakh vyshchoho navchalnoho zakladu. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnurishnikh sprav. Seriia psykholohichna*, 1, 305–313 [in Ukrainian]. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1245/1/1-2013kmpvznz.pdf>

Lapshyna, V. L. (2005). Profesionalizatsiia: sutnist ta struktura poniattia. *Ukrainskyi sotsium*, № 2/3, 54–59 [in Ukrainian]. https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2005/04/54-58_no-2-3_vol-7_2005_UKR.pdf

Matsko, L., & Semenov, O. (2009). *Ukrainska mova i osvithnomu prostori*. Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 44–60 [in Ukrainian].

Medynska, A. V. (2019). Profesionalizatsiia maibutnykh uchyteliv v universytetakh Frantsii. *Perspectives et mise en oeuvre de l'innovation dans le domaine scientifique: collection de papiers scientifiques "ΛΟΗΟΣ" avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale* (Vol. 2), Genève, Suisse: Plateforme scientifique européenne [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.36074/20.09.2019.v2.02>

Pentyluk, M. (Red.). (2015). *Slovnyk-dovidnyk z ukrainskoi lnhvodydaktyky*. Lenvit [in Ukrainian]. <http://hdl.handle.net/123456789/304>

Piddiachyi, V. (2021). Sutnist i zmist profesionalizatsii pedahohiv u konteksti osvity vprodovzh zhyttia. *Visnyk pisladyplomnoi osvity*, 13(42). Seria: Pedahohichni nauky, 185–195 [in Ukrainian].

Semenov, O. (2005). *Profesiina pidhotovka maibutnykh uchyteliv ukrainskoi movy ta literatury*. VPV "Mriia – 1" [in Ukrainian]. <http://surl.li/eifqv>

Отримано редакцією журналу / Received: 03.01.24

Прорецензовано / Revised: 13.01.24

Схвалено до друку / Accepted: 01.03.24

Natalia MEDYNSKA, DSc (Philol.), Assoc. Prof.

ORCID ID: 0000-0002-1539-081X

e-mail: medynsky.natalia@gmail.com

PHEE "Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities", Rivne, Ukraine

Svitlana GRYTSENKO, DSc (Philol.), Prof.

ORCID ID: 0000-0002-2587-7525

e-mail: ap730518@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PROFESSIONALIZATION OF THE TEACHING OF LINGUISTIC DISCIPLINES IN THE TRAINING SYSTEM OF FUTURE TEACHERS OF UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE (HIGHER EDUCATION LEVEL (MASTER'S))

Background. Today, the Ukrainian language plays a special role in the formation of future teachers, both as individuals and as professionals. Therefore, it is still relevant to substantiate the functioning in the linguistic didactic discourse and to reveal the features of the content and structure of the concept of "professionalization of the teaching of linguistic cycle disciplines", to outline the conditions for the introduction of this concept into the educational space of institutions at the second level of higher education in Ukraine. The purpose of scientific research is to conduct a study of the essence and content of the concept of "professionalization" and to justify the functioning of the term "professionalization of teaching linguistic cycle disciplines" as a necessary factor in the formation of professional competence of graduate students in the process of implementing a professionally oriented approach to education.

Methods. The authors used the analysis of scientific sources on the researched problem, synthesis, modeling of educational and educational situations, and generalization.

Results. The article provides a definitive analysis of the concept "professionalization of the future teacher's personality", which led to the justification of the term "professionalization of teaching the linguistic cycle disciplines" as a necessary factor in the formation of the graduate students' professional competence in the process of implementing a professionally oriented approach to education. The essence of the defined concept is determined, its content and structural features are characterized, and the relationship with related concepts and terms is characterized. The psychological-pedagogical conditions under which the professionalization of the teaching of linguistic cycle disciplines will be successful are highlighted, among them the main ones are the interconnected implementation of approaches to learning; development of sustainable motivation to study linguistic disciplines; creation of a professionally oriented educational environment at the faculty and in the group; integration of project, research, communication activities in the learning process.

Conclusions. The professionalization of the future teacher's personality is one of the directions of the reform of higher education in Ukraine, and the professionalization of the teaching of certain subjects, in particular the linguistic cycle, is an integral part of this process, the result of which should be the formation of the professional competence of masters in pedagogical specialties.

Keywords: professionalization, professionalization of teaching linguistic cycle disciplines, psychological and pedagogical conditions, professionally oriented approach to learning.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.